

Алла В. Хомутенко, Марина А. Зінченко
**ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
УКРАЇНИ ЗА ЦІЛЬОВИМ ПІДХОДОМ**

У статті оцінено ефективність управління фінансовими потоками місцевих бюджетів за рахунок встановлення ступеня досягнення поставленої перед уповноваженими інституціями мети: забезпечення динамічного збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України. За результатами проведеного аналізу ефективності застосування інструментів фіскального забезпечення, інструментів інвестиційного забезпечення та інструментів фінансової безпеки було встановлено незадовільний соціально-економічний стан окремих регіонів України, що свідчить про низьку ефективність управління на мезорівні. Запропоновано деякі напрямки підвищення рівня ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів.

Ключові слова: фінансові потоки; місцеві бюджети; цільовий підхід.

Рис. 6. Табл. 2. Літ. 12.

Алла В. Хомутенко, Марина А. Зінченко
**ОЦЕНИВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ
ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ
УКРАИНЫ ПО ЦЕЛЕВОМУ ПОДХОДУ**

В статье оценена эффективность управления финансовыми потоками местных бюджетов за счет установления степени достижения поставленной перед уполномоченными инсттутами цели: обеспечение динамичного устойчивого развития административно-территориальных единиц Украины. По результатам проведенного анализа эффективности применения инструментов фискального обеспечения, инструментов инвестиционного обеспечения и инструментов финансовой безопасности было установлено неудовлетворительное социально-экономическое состояние отдельных регионов Украины, что свидетельствует о низкой эффективности управления на мезоуровне. Предложены некоторые направления повышения уровня эффективности управления финансовыми потоками местных бюджетов.

Ключевые слова: финансовые потоки; местные бюджеты; целевой подход.

Alla V. Khomutenko¹, Maryna A. Zinchenko²
**EVALUATION OF EFFECTIVENESS OF FINANCIAL FLOWS
MANAGEMENT FOR LOCAL BUDGETS OF UKRAINE
THROUGH TARGETED APPROACH**

The effectiveness of financial flow management by local budgets is evaluated in the article by establishing the degree of objectives achievement by the related public institutions, i.e. ensuring dynamic sustainable development of administrative-territorial units of Ukraine. The results of the efficiency analysis of using fiscal instruments, investment instruments and tools ensuring financial security demonstrate the unsatisfactory socioeconomic position of certain regions of Ukraine, along with low efficiency of management at the mesolevel. The ways to improve the efficiency level of financial flows management by local budgets are suggested.

Keywords: financial flows; local budgets; targeted approach.

Постановка проблеми. До пріоритетів розвитку демократичної держави належать: створення найбільш сприятливих умов для реалізації прав і свобод

¹ Odesa National Economic University, Ukraine.

² Odesa National Economic University, Ukraine.

громадян, поглиблення та розвиток демократичних принципів суспільно-економічного устрою країни, забезпечення гідного рівня життя населення та суспільного добробуту. В умовах децентралізації влади вирішення більшої частини таких завдань перекладається з рівня держави на рівень адміністративно-територіальних одиниць (мезорівень) як найбільш наближений до споживача суспільних благ (за дотримання принципу субсидіарності). Водночас, ступінь виконання таких завдань на мезорівні значною мірою залежить від ефективності функціонування органів управління. У цьому контексті актуалізується необхідність проведення моніторингу діяльності інституцій управління фінансовими потоками місцевих бюджетів шляхом оцінювання її ефективності з метою попередження, виявлення та усунення факторів негативного впливу.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематику оцінювання ефективності управління на різних рівнях досліджували: А.І. Бутенко [2], І.М. Вахович [3], П.В. Ворона [4], А.А. Дискіна [2], М.М. Медвідь [6], О.О. Охріменко [7], О.А. Прокопенко [9], В.Б. Тропіна [12] та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Проведене дослідження наукових доробок з управління виявило відсутність систематизованого теоретичного обґрунтування та практичного застосування цільового підходу до оцінювання ефективності управління публічними фінансами взагалі та фінансовими потоками місцевих бюджетів зокрема. Так, окремі аспекти, за якими встановлюється ступінь досягнення поставленої перед інституціями управління мети, були предметом досліджень: І.М. Вахович [3], О.А. Прокопенко [9] та В.Б. Тропіної [12], які розглядали фіскальне забезпечення соціально-економічного розвитку держави та регіонів; А.І. Бутенко [2], А.А. Дискіна [2] та О.О. Охріменко [7] досліджували інвестиційне забезпечення різних рівнів; М.М. Медвідь [6] – фінансову безпеку регіонів; П.В. Ворона [4] – теоретичні засади ефективності управління на мезорівні. Зазначене обумовило необхідність здійснення комплексного оцінювання ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів України.

Метою дослідження є оцінювання ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів України за цільовим підходом.

Основні результати дослідження. Дослідженням встановлено наявність різних підходів (концепцій) до оцінювання ефективності управління публічними фінансами. Так, виділяють: композиційний, функціональний, системний, цільовий підходи (концепції) та концепцію «балансу інтересів». На особливу увагу заслуговує цільовий підхід до оцінювання ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів, адже він надає можливість встановити ступінь досягнення суб'єктом управління поставленої мети [4], а саме: забезпечення збалансованого динамічного регіонального розвитку шляхом встановлення рівноваги розвитку економічної, соціальної та екологічної сфер. Політика фінансового забезпечення такого розвитку адміністративно-територіальних одиниць проводиться за рахунок застосування інструментів фіскального забезпечення, інструментів інвестиційного забезпечення та інструментів фінансової безпеки [3].

Ступінь використання органами місцевої влади інструментів фіскального забезпечення залежить від обсягу їх повноважень в частині встановлення міс-

цевих податків та зборів, а також від природоресурсного й економічного потенціалу регіону. Так, обсяги створеного ВРП (ВДВ), рівень безробіття, грошові доходи населення та обсяги вхідних фінансових потоків місцевих бюджетів прямо залежать від потенціалу регіону. Водночас, порядок перерозподілу створеного в регіоні ВРП обумовлений діючими правовими нормами.

Проведене дослідження порядку визначення фінансового забезпечення розвитку регіонів показало, що в Україні не сформовано єдиних методологічних засад у цій сфері, а науковці по-різному тлумачать це поняття [9; 12]. Виходячи з загальноприйнятого наповнення поняття «фінансова політика», яка поєднує бюджетну й податкову політику, вважаємо, що з метою визначення фінансової забезпеченості розвитку регіону необхідно встановити рівень фінансової достатності, фінансової ефективності та податковий коефіцієнт регіонів. Так, у ст. 4.1.5 Податкового кодексу України фінансову достатність визначено як «встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями» [1]. Виходячи з такої норми, нами розраховано коефіцієнт фінансової достатності місцевих бюджетів (рис. 1).

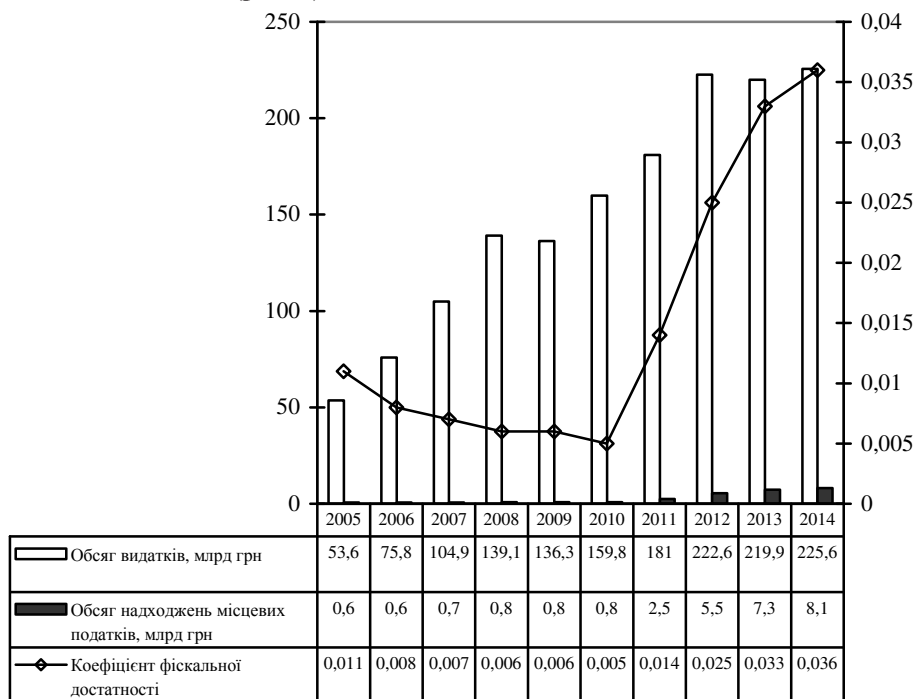

Рис. 1. Фінансова достатність місцевих бюджетів України (за місцевими податками), побудовано за даними [10]

З рис. 1 видно, що коефіцієнт фінансової достатності місцевих бюджетів за період дослідження знижувався до 2010 р., що пояснюється зростанням витрат місцевих бюджетів випереджаючими місцеві податки темпами. Тобто, діючі у 2005–2010 рр. місцеві податки та законодавчо закріплені власні

повноваження органів місцевої влади в частині встановлення місцевих податків давали можливість забезпечити лише 0,005–0,011 частини витатків місцевих бюджетів (тоді як нормативне значення дорівнює 1). Зі вступом у дію податкового та бюджетного кодексів у 2011 р. ситуація покращилась, коефіцієнт фіскальної достатності набув позитивної тенденції до зростання, але він все одно залишався на дуже низькому рівні. Водночас, коефіцієнт фіскальної достатності місцевих бюджетів, який враховує усі податкові надходження, за період дослідження знаходився майже на одному рівні – у межах від 0,39 до 0,44 (рис. 2). Це свідчить про відносно стійкий зв'язок між загальними податковими надходженнями та витатками місцевих бюджетів, тобто витатки зростали пропорційно зростанню податкових надходжень. Однак, більша частина податкових надходжень до місцевих бюджетів була закріпленими доходами, що не дозволяло органам влади на місцях впливати на їх розміри, тобто на фіскальну достатність місцевих бюджетів. Це доводить існування в Україні фіскальної централізації.

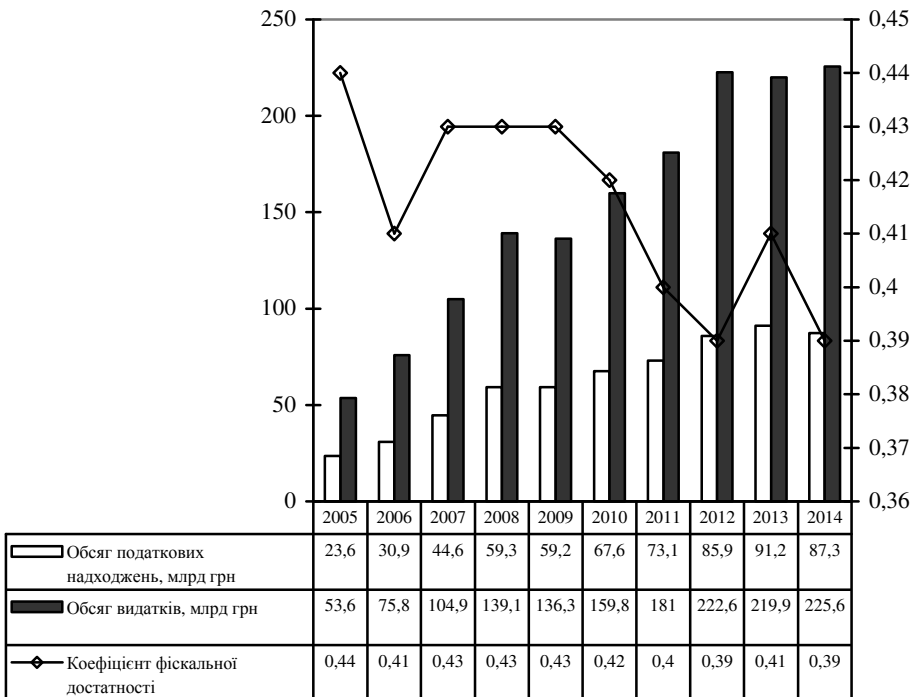

Рис. 2. Фіскальна достатність місцевих бюджетів України), побудовано за даними [10]

У цьому контексті необхідним є проведення оцінювання фіскальної ефективності, яка показує наскільки ефективно податки виконують покладену на них фіскальну функцію. Загалом, податкові платежі складають найбільшу частку в доходах місцевих бюджетів (за період 2005–2014 рр. – від 37,7% до 44,0% [10]), поступаючи лише міжбюджетним трансфертам. Однак фінансо-

ві потоки у вигляді місцевих податків та зборів за період 2005–2014 рр. були незначними: 0,5–3,5% [10]. Це свідчить про низьку фіскальну ефективність місцевих податків. З метою підтвердження цієї тези необхідно проаналізувати одну з характеристик фіскальної ефективності – еластичність місцевих податків (рис. 3).

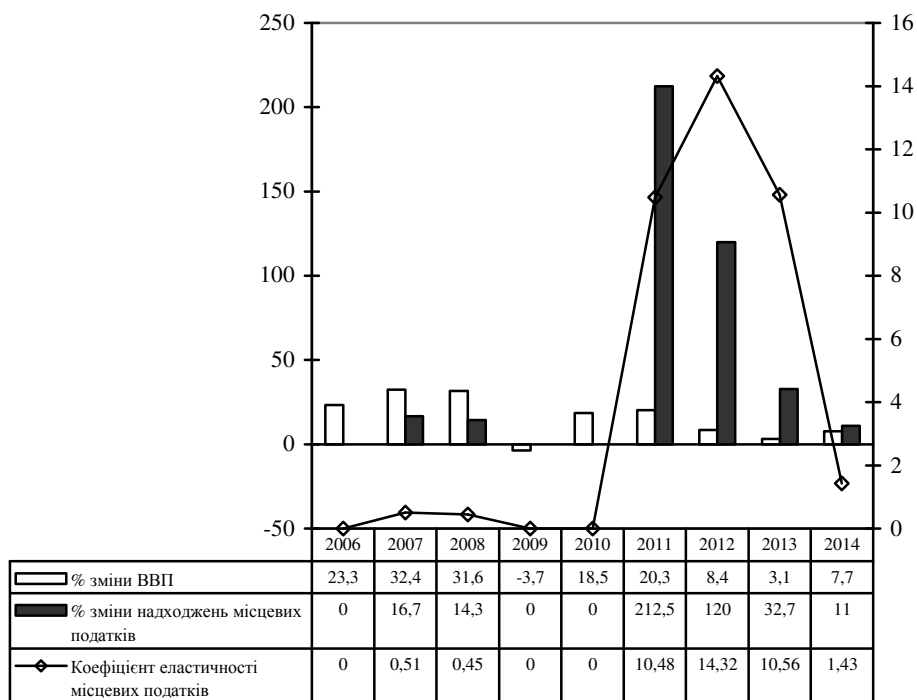

Рис. 3. Еластичність фінансових потоків у вигляді місцевих податків), побудовано за даними [10; 11]

З рис. 3 видно, що еластичність місцевих податків до 2010 р. включно була нижче 1, тобто ВВП зростало випереджаючими за місцеві податки темпами, що, насамперед, пов'язане з незначними розмірами місцевих податків та неприв'язкою їх об'єкту оподаткування до доходів, утвореним в результаті первинного розподілу ВВП. Зміни, що відбулись у 2011 р., вплинули на різке зростання коефіцієнта еластичності місцевих податків. Однак еластичність фінансових потоків у вигляді податкових надходжень в цілому не мала такої яскраво вираженої тенденції (рис. 4). Це свідчить про: нестабільність податкової політики держави, розбалансування ВВП та податкових платежів до місцевих бюджетів, нерівномірний розподіл ВВП. Першопричиною цього є обмежений обсяг власних повноважень органів влади на місцях в частині управління податковими потоками.

Ознакою нерівномірного розподілу ВВП є нестабільність показника податкового коефіцієнта регіонів України (табл. 1). Так, у 2007 р. було зафіксоване його найменше значення (15,0%), а у 2011 р. – найбільше (20,5%). При

цьому волатильність податкового коефіцієнта спостерігалась майже в усіх регіонах України. Наприклад, по Одеській області податковий коефіцієнт склав від 12,5% (у 2007 р.) до 16,5% (у 2012 р.). Зауважимо, що найбільші значення цього показника мають Полтавська область з максимальним значенням 33,9%, м. Київ – 33,9% та Чернігівська область – 30,4%. Лідерство цих регіонів обумовлене значними обсягами податкових надходжень до їх місцевих бюджетів [10].

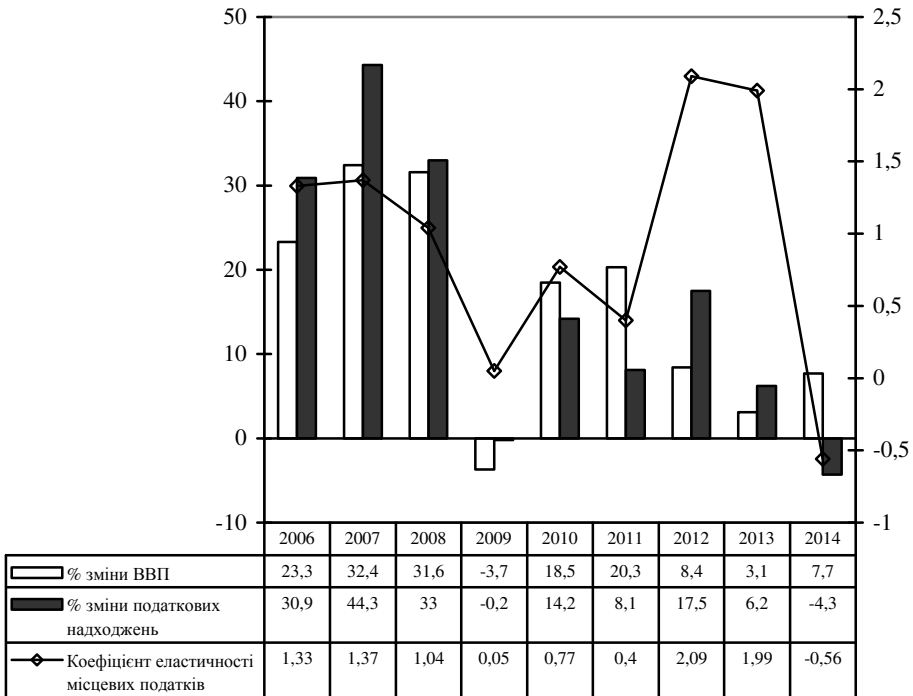

Рис. 4. Еластичність податкових надходжень до місцевих бюджетів), побудовано за даними [10; 11]

Виходячи з проведеного аналізу фіскального забезпечення інституцій управління на місцях, слід зазначити, що такі органи не мали змоги повноцінно використовувати вказаний інструмент, що обумовлено централізацією управління в Україні.

Соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальної одиниці значною мірою залежить від ступеня ефективного управління уповноваженими на місцях інституціями інструментами інвестиційного забезпечення. Таке управління включає: заходи, спрямовані на формування інвестиційних ресурсів та інвестиційного портфеля (вибір напрямків вкладання капіталу), організаційно-економічні умови інвестиційної діяльності та механізм реалізації інвестиційних програм [12]. До форм механізму інвестиційного забезпечення можна віднести: самофінансування, кредитування, державне інвестування, цільові фонди, гранти, венчурне інвестування [7]. Проаналізуємо

ефективність реалізації органами управління мезорівня зазначених форм та передбачених заходів.

Таблиця 1. Динаміка податкового коефіцієнта за регіонами України за 2005–2013 рр., %*

Регіон	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
АРК	13,3	12,9	13,7	14,6	15,5	16,1	17,9	18,5	16,0
область									
Вінницька	10,5	11,1	12,3	13,1	13,7	14,4	14,4	13,6	11,9
Волинська	8,9	11,6	10,6	11,8	10,9	10,5	10,4	10,5	10,5
Дніпропетровська	15,0	14,8	14,4	17,7	14,4	16,4	20,7	16,8	8,5
Донецька	12,9	9,4	10,3	15,9	13,3	14,6	16,1	16,2	10,3
Житомирська	12,0	12,8	14,2	14,1	13,4	11,9	12,0	12,6	12,6
Закарпатська	10,4	10,6	10,4	12,3	12,0	10,6	10,0	9,4	9,7
Запорізька	14,8	13,9	12,0	15,6	15,3	16,5	17,5	16,2	8,9
Івано-Франківська	9,7	10,3	10,8	11,7	15,0	14,6	16,0	13,0	12,5
Київська	12,7	12,6	13,4	13,6	13,0	12,9	12,8	13,1	13,8
Кіровоградська	9,2	9,5	10,5	10,2	10,6	10,5	9,5	10,7	9,7
Луганська	14,9	12,0	10,5	14,4	15,8	14,7	14,9	15,7	10,0
Львівська	16,3	16,4	16,2	16,4	16,2	15,9	15,6	15,0	10,5
Миколаївська	9,6	10,5	10,9	13,8	14,5	13,6	13,2	15,4	8,9
Одеська	13,2	12,9	12,5	13,8	14,8	14,9	15,6	16,5	11,2
Полтавська	13,9	12,0	14,1	16,2	26,4	26,9	33,9	33,5	31,8
Рівненська	10,6	10,3	12,2	13,1	12,4	11,3	11,3	11,4	13,0
Сумська	11,9	12,9	12,1	13,0	23,1	25,2	31,9	24,9	22,5
Тернопільська	10,1	10,4	10,8	11,4	10,4	10,6	9,5	10,6	13,2
Харківська	19,1	19,1	17,7	17,5	21,6	24,9	24,5	25,2	12,1
Херсонська	10,4	9,1	10,7	10,6	10,5	10,3	10,3	11,4	10,6
Хмельницька	10,7	10,2	12,5	13,0	12,7	11,4	10,6	11,0	11,0
Черкаська	15,2	15,5	16,4	18,8	19,3	18,3	16,1	15,5	16,7
Чернівецька	10,6	11,5	12,6	12,9	13,8	13,1	11,3	11,6	11,3
Чернігівська	16,9	15,6	16,0	16,2	25,1	31,5	33,1	30,4	14,1
м. Київ	23,6	29,2	23,7	28,1	32,4	30,9	33,9	31,9	11,7
м. Севастополь	15,0	14,5	15,2	16,8	17,2	14,9	15,2	17,5	17,2
Загальний податковий коефіцієнт	15,3	15,6	15,0	17,5	18,8	19,1	20,5	19,8	19,4

* складено за даними [10; 11].

Інституції управління на місцях, реалізуючи заплановані програми розвитку за рахунок власних джерел, здійснюють самофінансування інвестиційного розвитку. Фінансові потоки у вигляді коштів, спрямованих на реалізацію економічної функції органів управління, є видом самофінансування. Аналіз динаміки таких фінансових потоків та їх частки у ВВП (рис. 5) показав, що вони мають тенденцію до зменшення. Це свідчить про низький ступінь використання органами місцевого самоврядування такої форми інвестиційного забезпечення, як самофінансування.

Кредитування з місцевих бюджетів як форма інвестиційного забезпечення використовується органами влади на місцях з метою стимулювання розвитку певних галузей економіки. Проведене дослідження виявило, що кредитується переважно сфера соціального захисту та соціального забезпечення (на

другому місці – освіта) [10]. Можемо констатувати факт «проїдання» кредитного ресурсу. Так, обсяги кредитування економічної діяльності за період 2005–2014 рр. були незначними: позитивні значення зафіксовано лише у 2009–2010 та 2013–2014 рр. у розмірі від 1,42 млн до 27,62 млн грн (табл. 2). Наведені дані свідчать, що несуттєві обсяги фінансових потоків місцевих бюджетів спрямовуються на підвищення рівня інвестиційної привабливості територій.

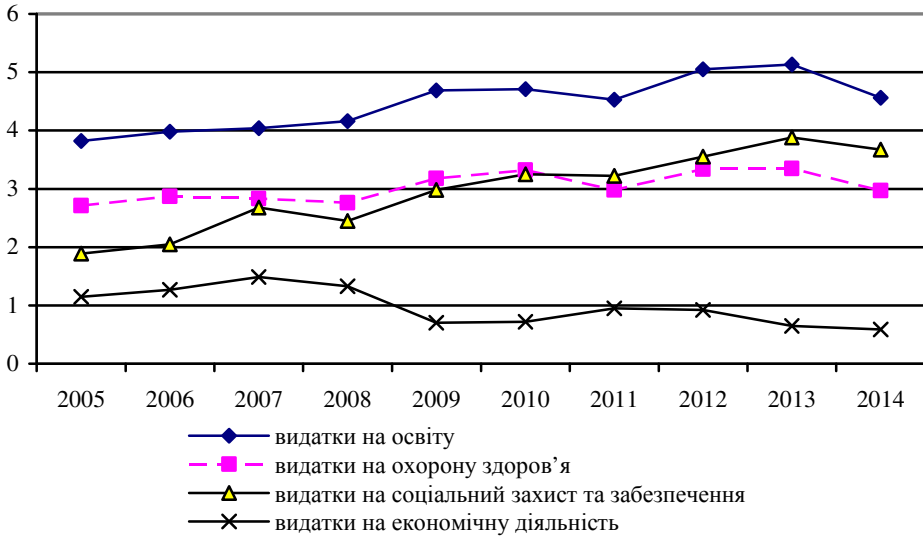

Рис. 5. Частка витраток місцевих бюджетів у ВВП, %, побудовано за даними [10; 11]

Державне інвестування в економіку території (регіону) відбувається шляхом розробки програм соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, які фінансуються з державного бюджету. Такі фінансові потоки спрямовуються або в підпорядкування спеціально створених територіальних органів державної влади (наприклад, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України), або надходять до місцевих бюджетів, якими уповноважені розпоряджатися обласні державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Ступінь досягнення зазначеними органами управління мети, передбаченої кожною окремою програмою й буде впливати на рівень інвестиційного забезпечення окремої адміністративно-територіальної одиниці. Зауважимо, що відповідно до звітів Рахункової палати більша частина таких бюджетних програм не реалізується повністю [5], що може свідчити про недоліки управлінської діяльності уповноважених суб'єктів.

Цільові фонди місцевих бюджетів створюються, зокрема, з метою: підтримки малого підприємництва; сприяння розвитку культури та мистецтв; сприяння розвитку окремих галузей господарства територіальної громади (сільського машинобудування, будівництва, сільського господарства, туризму тощо) [8]. Такі фонди формуються за рішенням відповідних органів місцевого

самоврядування. За необхідності цільові фонди місцевих бюджетів можуть виступати формою інвестиційного забезпечення розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Таблиця 2. Структура кредитування за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету за 2005–2014 рр., тис. грн*

Рік	Загальнодержавні функції	Економічна діяльність	Громадський порядок	Освіта	Соціальний захист та соціальне забезпечення	Загальна сума кредитування
2005	0,83	-52,01	-	0,47	41,48	-9,23
2006	-	-8,81	-	0,49	45,99	37,67
2007	2,54	-13,50	0,04	0,47	66,56	56,11
2008	-	-1,89	-	0,40	80,43	78,93
2009	0,02	1,42	-	0,42	43,60	45,46
2010	-0,09	10,97	-	0,30	45,18	56,36
2011	-	-0,79	-0,04	0,35	43,39	42,91
2012	-	-0,44	-	0,49	38,59	38,64
2013	-	27,62	-	0,28	29,78	57,68
2014	-	8,69	-	0,09	44,04	52,82

* складено за даними [10].

Слід зазначити, що обсяг фінансових потоків, що спрямовуються до цільових фондів місцевих бюджетів є незначним: за період 2005–2014 рр. він становив 0,2–2,5% доходів місцевих бюджетів [10], при чому за останні роки набуваючи тенденції до скорочення. На нашу думку, цільові фонди як форма інвестиційного забезпечення повинні володіти більшим обсягом фінансових ресурсів, що сприятиме отриманню позитивного економічного, соціального та екологічного ефекту від їх діяльності. Водночас, це є можливим за умови ефективного використання такими установами фінансових ресурсів, що знаходяться в їх розпорядженні.

Зауважимо, що такими формами механізму фінансового забезпечення територій, як гранти та венчурне інвестування, вітчизняні органи управління на місцях за період 2005–2014 рр. не користувалися. Водночас, сучасні реалії доводять необхідність оволодіння інституціями мезорівня зазначеними формами. Так, використання фінансових потоків у вигляді грантів сприяло б вирішенню конкретних завдань сталого розвитку кваліфікованими суб'єктами (особами). Створення ж інститутів венчурного інвестування (фондів) за участю органів управління на місцях дозволило б не тільки вирішити поставлені перед інституціями завдання, а й у перспективі наповнити місцеві бюджети за рахунок вхідних фінансових потоків у вигляді інвестиційного прибутку та інших видів доходів від такої діяльності.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу ефективності застосування органами управління на мезорівні інструментів інвестиційного забезпечення, слід відмітити неналежний стан його використання. Тобто, заходи, що здійснюються у цьому напрямку інституціями управління, не орієнтовані на забезпечення сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України.

Загальним показником ступеня ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів є стан економічної безпеки взагалі та фінансової безпеки адміністративно-територіальної одиниці зокрема. Значний вплив на стан фінансової безпеки території мають: інструменти, що використовуються для її забезпечення; потенціал та рівень стійкості функціонуючої фінансової системи перед внутрішніми й зовнішніми загрозами.

Рівень стійкості фінансової системи регіону є комплексним показником, який враховує: ВРП на одну особу, частку ВРП, що перерозподіляється через місцеві бюджети, обсяги заборгованості з виплати заробітної плати, частку безробітних у загальній кількості економічно активного населення, коефіцієнт покриття експортом імпорту, обсяг прямих іноземних інвестицій на одну особу, прострочену дебіторську та кредиторську заборгованості, відношення витрат до доходів населення та інше [6]. Проведене нами оцінювання показника ВРП, що приходиться на одну особу, показало стійкий тренд до його зростання в усіх регіонах України (винятком є кризовий 2009 рік). У 2013 р. по Україні на одну особу приходилось у 3,57 раз більше ВРП, ніж у 2005 році [11]. Це обумовлено як зменшенням кількості населення, так і зростанням ВРП відповідно на 3,57% та 3,45% у 2013 р. порівняно з 2005 роком. Слід зазначити, що найбільша сума ВРП у розрахунку на одну особу постійного населення приходиться на м. Київ (111007,25 грн), Дніпропетровську (46379,82 грн) та Полтавську (40175,92 грн) області [11].

Зауважимо, що заборгованість із заробітної плати по Україні зросла у 2014 р. у порівнянні з 2005 р. в 1,37 рази [11]. Однак спостерігалась волатильність цього показника, що пояснюється економічною нестабільністю в країні. Регіонами-лідерами з невиконання заробітної плати стали: Донецька, Київська та Харківська області. Ці дані свідчать про погіршення фінансового становища як в Україні в цілому, так і в окремих регіонах. Це підтверджується також рівнем безробіття. Так, частка безробітних у загальній кількості економічно активного населення працездатного віку як по цих областях, так і по Україні в цілому за період 2008–2014 рр. зросла на 40,89% [11]. Найбільший приріст цього показника був у м. Київ (116,83%), Донецькій (87,11%) та Полтавській (71%) областях. Водночас, максимальний показник безробітних у загальній кількості економічно активного населення мали у 2014 р. Житомирська та Чернігівська області (12,34% та 12,08% відповідно) [11].

Негативно впливає на фінансовий стан окремих регіонів низький коефіцієнт покриття експортом імпорту (менше 1). Найменшим він був у Львівській та Закарпатській областях (у 2014 р. – 0,53 та 0,80 відповідно). Найкраще значення цього показника мали Кіровоградська область (4,07) та Донецька область (3,96) [10]. Загалом по Україні коефіцієнт покриття експортом імпорту за період 2005–2014 рр. покращився на 4,5% за рахунок його приросту, зокрема, у Хмельницькій (на 115,48%) та Рівненській (112,03%) областях. Разом з тим, за аналогічний період зазначений коефіцієнт погіршився у Луганській (на 53,54%) та Полтавській (на 45,13%) областях [11].

Ще одним важливим показником, який характеризує стан фінансової системи як країни в цілому, так і окремого регіону, є рівень перерозподілу ВВП (ВРП), який визначається як співвідношення доходів бюджету до ВВП (ВРП).

Проведене оцінювання цього показника показало, що рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети становить від 6,45% (у 2014 р.) до 8,09% (у 2007 р.) (рис. 6). Волатильність зазначеного показника обумовлена нестабільністю економічного розвитку України, а його рівень свідчить про низький рівень фінансової автономії місцевих бюджетів, що негативно позначається на розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

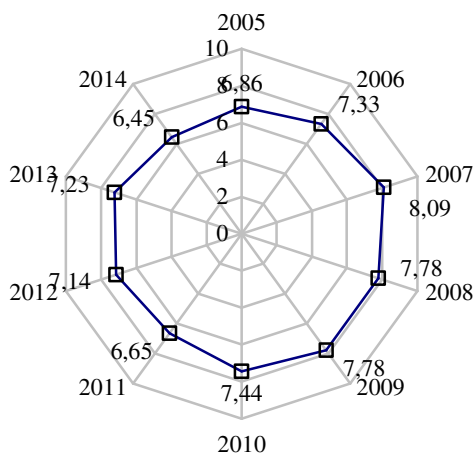

Рис. 6. Рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети, %, складено за даними [10; 11]

Слід зазначити, що найбільший рівень перерозподілу ВВП, що перерозподіляється через відповідні місцеві бюджети, спостерігався в АРК – 12,85% (2010 р.) та у м. Севастополь – 12,01% (2012 р.) [11]. Це пов'язано з більшим обсягом власних фінансових ресурсів у цих адміністративно-територіальних одиниць, порівняно з іншими, у відповідності до норм вітчизняного законодавства. Лідером серед інших областей є Чернівецька, через місцеві бюджети якої перерозподілялось 9,55% створеного ВВП (у 2010 р.), а м. Київ є аутсайдером з позначкою у 4,12% у 2013 р. [11] (це обумовлено змінами у перерозподілі ПДФО м. Києва з 2011 року).

Проведене нами дослідження стану фінансової системи свідчить про погіршення фінансової безпеки як України, так і її окремих регіонів, що обумовлене неефективним управлінням на мезорівні. З метою підвищення ефективності управлінської діяльності необхідно зобов'язати органи управління місцевого рівня (обласні державні адміністрації та регіональні управління центральних органів виконавчої влади) здійснювати стратегічне планування з урахуванням зазначених показників фінансової безпеки та використовувати методи нейтралізації негативного впливу нераціонального перерозподілу ВВП (ВРП).

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що неефективне використання інституціями управління фінансовими потоками місцевих бюджетів інструментів фіскального й інвестиційного забезпечення та фінансової безпеки негативно позначилось на розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Це свідчить про недосягнення інститу-

ціями управління на мезорівні усіх поставлених цілей. Тобто, відповідно до цільової концепції управління, управління на місцевому рівні в Україні є неефективним.

Оцінювання ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів надало можливість виявити недоліки нормативного, організаційного та економічного характеру, які потребують усунення шляхом застосування системного комплексного підходу до розвитку системи управління на мезорівні. Формування стратегічних орієнтирів такого вдосконалення є перспективним напрямом подальших розробок.

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // zakon.rada.gov.ua.
2. *Бутенко А.І., Дискіна А.А.* Ключові аспекти інвестиційного забезпечення підприємства // Економіка: реалії часу.– 2013.– №1. – С. 101–106.
3. *Вахович І.М.* Теоретико-методологічні засади формування та реалізації регіональної політики фінансового забезпечення сталого розвитку: Автореф. дис... докт. екон. наук: 08.00.05. – О., 2008. – 38 с.
4. *Ворона П.В.* Теоретичні аспекти ефективності роботи органів місцевого самоврядування // www.kbuara.kharkov.ua.
5. Звіти Рахункової палати // www.ac-rada.gov.ua.
6. *Медвідь М.М.* Фінансова безпека регіонів України (на прикладі Харківської області): Автореф. дис... канд. екон. наук: за спец. 08.00.05. – Полтава, 2008. – 23 с.
7. *Охріменко О.О., Манаснко І.М.* Детермінанти інвестиційного забезпечення: принципи, механізми, ефективність // Економіка розвитку.– 2014.– №1 // www.ed.ksue.edu.ua.
8. Про фінансову основу місцевого самоврядування в Україні: Проект Закону України // w1.c1.rada.gov.ua.
9. *Прокопенко О.А.* Фіскальне забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів: Автореф. дис... канд. екон. наук: за спец. 08.00.08. – К., 2011. – 19 с.
10. Річні звіти Державної казначейської служби України // treasury.gov.ua.
11. Статистичні щорічники України за 2005–2014 роки // www.ukrstat.gov.ua.
12. *Тропіна В.Б.* Фіскальне забезпечення реалізації соціальної функції держави в Україні: Автореф. дис... докт. екон. наук: 08.00.08. – К., 2009. – 54 с.

Стаття надійшла до редакції 1.09.2015.